

Kiddushin 49b

— A certain man sold his possessions with the intention of going up to Eretz Yisrael, **but at the time of sale, he said nothing** of these intentions. In the end, unforeseen circumstances prevented him from making the journey, and he wished to reclaim his property.

A ruling is issued:

Rava said: — [The seller's thoughts] of moving to the Land of Israel are unexpressed intentions, **and unexpressed intentions are not recognized** in Jewish law. Thus, the sale remains valid, despite the unfulfilled plans of the seller.

Rashi

— “His property” means lands.

— **But if he had explained at the time of the sale** — דאדעתא למיסק לא הוה זבינא — **that he was selling with the intention of going up** to Eretz Yisrael, — **it would not be a sale;** — **For with such intention he would not sell,** — שיהא דר כאן בלא קרקע

Tosefos

— **It is apparent** from the Gemara that the sale remains valid **only because [the seller] did not articulate his thoughts.** — **But had he articulated his thoughts clearly,** — **and said at the time of the sale** — **that he was selling [his property] because he wanted to go to Eretz Yisrael,** — **the sale would be nullified.**

Rosh

— **Rashi explains that “his property” means lands,** — **because a person does not normally sell his lands from which he derives support** — **unless he intended to uproot his residence from here.** — **But if he sold all of his movables,** — **even if he says at the time of the sale that he is selling them with intention to go up** to Eretz Yisrael, — **the sale is valid unless he made a formal stipulation.** — **Lfi she'emim adam mo'ar matlatlin afילו** — **This is so because sometimes a person sells movables even if his intention is to remain here.**

Rama (Choshen Mishpat 207:3)

— **This is true only when one is selling his lands.** — **But regarding one who is selling movables, revealing his intention does not help** — **unless he stipulates according to the rules of stipulations.**

תוס' (קדושין שם) - ואומר ר"י דצריך לחלק ולומר דיש דברים שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא, דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד. וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי כגון ההיא דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה. וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו. וכמו כן אנן סהדי דלא זבן אלא אדעתא למיסק לארעא דישאל. [וכן כותב הרמ"א רז, ד.].

ר"ן - מיהו בשגלה דעתו תחילה דאדעתא למיסק קא מזבין עסקינן ואף אחר כך אנו רואין שהוא טורח אם יוכל לעלות, דאי לאו הכי אפילו הוי הדברים שבלב דברים, פשיטא שלא כל הימנו לומר בלבי היה.

חתם סופר (חשן משפט סי' קב) - והנה אפילו יבוא אליהו וגם הוא עצמו מודה שנתכוון לתנאי מכל מקום כיון דליכא אומדנא דמוכח הוה ליה דברים שבלב ואינם דברים. ועל זה נבנה כל דין מכירת חמץ שלנו, דאפילו הגוי אינו מכוון לקנות, דברים שבלב אינו דברים, ואומדנא שאינה מפורשת בש"ס אין לנו.

מקומות שאין משתמשים בגילוי דעת

שו"ת פני יהושע (הובא במשפט שלום רז, ג) - אם מוכר מחמת אונסו ודוחקו למעות, גמר ומקני ולא מהני בכי האי גונא גילוי דעת כלל, ומעשים בכל יום בבעלי בית היורדים מנכסיהם ואין מזון וטרף בביתם ומוכרים מפני דוחקם, ואחר איזה שנים מתעשרים, וכי נימא דיש בידם לחזור.

משפט שלום - בעל הבית שנדחק בפרנסתו וכדומה ומכר הבית ונהנה מהמעות שקיבל שנתפרנס מהם וכדומה בוודאי אין שום ספק כלל דכבר בטלה הגילוי דעת אף אם העשיר אחר כך, דאולי גם עבור פרנסת זמן מועט היה מוכרח למכור והיה מתרצה בזה, מה שאין כן בנידון דנן שלא היה לו עדיין שום תועלת בהמכירה והשיגה ידו לסלק החוב עוד טרם שנהנה כלל מהמעות שפיר יש לומר דהמקח בטל.

משפט שלום (בשם שו"ת מהרש"ל סי' לח) - אם מכר ביתו וגילה דעתו שהוא על דעת לילך למקום אחר לשהות שם שלשה שנים ולישב ברחיים ששכר מהשר, ושוב לקחו השר אחר שנה ומחצה וגרשו מהרחיים והוכרח לשוב למקומו, כיון דכבר דר מקצת רק לבסוף בא האונס מזלו גרם והמקח קיים.

טור - הוא הדין במוכר חפץ לקנות בדמיו דבר ידוע ולא איצטריכא ליה זוזי, דוקא דלא איצטריכא ליה זוזי משום דבר שנתחדש אחר כך... אבל אם הוא בעצמו חזר בו ולא רצה לקנות המקח קיים.

מטלטלין

ב"ח (רז, ז, בשם המרדכי) - דוקא במקרקעי אבל במטלטלין ספק הוא ואין מוציאים מיד הלוקח. [וע"ש שכותב שזה כוונת הטור בשם הר"ח].

חתם סופר (שם) - כיון דהמחבר לא הזכיר חילוק בין קרקע למטלטלין רק הרמ"א הגיה, אם כן המוחזק יכול לומר קים לי כהמחבר ולא נוכל להוציא ממנו. [וע"ש עוד שמבאר הספק הוא בדעת חכמי ש"ס שאמרו אומדנא אי היה שעמדו על דעת המוכר מטלטלין גם כן ומתבטל המקח או לא עמדו על דעתו אלא בקרקע].
משפט שלום - וצריך לעיין דבבית יוסף לא נזכר רמז מזה כלל [שחולק על דברי הטור שמביא הרמ"א].

זכור לאברהם (הובא במשפט שלום) - תלמיד חכם שאינו עשוי למכור ספרים ומכר ספריו אדעתא ליסע למדינת הים ולבסוף לא נסע ואיכא אומדנא דמוכח שאינו דחוק למכור אי לאו דנסע למקום אחר, אף על גב דספרים כמטלטלין מכל מקום מהני בזה הגילוי דעת דוודאי אין אומן בלא כלים. וכן נראה גם בכל אומנים שמכרו כלי אומנותם בכי האי גונא דהמקח בטל.

כסף הקדשים - אחד מכר תפילין מחמת שהיה לו חדשים ופירש כן בעת המכירה מפני שיש לו חדשים אני מוכר אלו, ונמצאו החדשים פסולים. נראה דהוי אומדנא לבטל המכר [גם שכתב הרמ"א שבמטלטלין לא מהני גלוי דעת צריכים לומר דתפילין שאני לפי טעם שכתב הסמ"ע דאדם מוכר מטלטלין בנקל ותפילין אין אדם מוכר אלא אם כן יש לו אחרים].